

בעזהשוי"ת
שיעור בספה"ק
תורת המגיד

פרשת וארא

מפי הגה"ח
רבי אנדרהס מרדכי אלטר שליט"א

ושמי ה' לא נודעתי להם'
הטעם שמושה רבינו זכה לשם הוי"ה ושתנתן התורה על ידו

לקבלת הגליון בדוא"ל ולכל שאלה /
הערה על השיעורים ולענייני הפצה
ו/או לשאלות נוספות אל מו' הגה"ח
רא"מ אלתר שליט"א בחסידות ודרכי
העבודה

ניתן לשלוח לכתובת המערכת
de422144@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

~*~

חדש! ניתן לשמוע את השיעורים
השבועיים גם בקו דברי אמת ואמונה
בשלוחה 3

ארץ ישראל - *5265 (או -02)
5011430

ארה"ב 9186-329-518

אירופה 84-9004-3303-44

בשלוחה ייעודית זו מופיעים גם שאר
שיעורי הרב שליט"א בספרי פרי הארץ,
תומר דבורה, שער היחוד והאמונה,
ושיעורים נוספים למועדים ונושאים
שונים

~*~

גליון תורה וחסידות זה

מוקדש להצלחת מעמד אסיפה של מצווה
וועידת "דורות"

ערב יומא דהילולא של רבינו
כ"ק מרן בעל השפת אמת מגור זיע"א
בראשות רבינו ראש הישיבה מגור שליט"א
להתקבצות יחד שבטי ישראל ולחזיון מפעלי התורה
והחסד שבראשות רבינו שליט"א
ולהצלחת עושה ומעשה מרבה פעלים לתורה ותעודה
הרה"ח ר' נחמן י. וידיסלבסקי שיחי'
שנוכה שמאותה כנסיה לשם שמים יעלה ויבוא קיום
התורה החסידות ואחדות הלכבות
יחד עם כל בית ישראל לרפואה הצלה וגאולה קרובה
במהרה

עימוד ועיצוב:
"ואננהו"
05331.05646

תוכן הענינים

ג	צמצום בבחי' חלל וצמצום בבחי' אותיות.....
ד	האדם אינו נבדל מדיבורו.....
ה	ה' אינו נבדל מאותיותיו.....
ה	משה רבינו השיג ביותר את אלקותו ולכן נתנה התורה על ידו.....
ה	בעצם אלקותו אין חלקים.....
ו	כל התורה שמותיו של הקב"ה.....
י	משה רבינו השיג שם הוי"ה ושאר הנביאים שאר השמות.....
יא	כאשר האדם מקטין את עצמו הקב"ה מתגלה אליו.....
יד	חכמה ידאה ענוה.....
טז	ביטולם של אברהם דוד ומשה.....

השיעורים נמסרים מידי מוצאי שבת לתלמידי ישיבה גדולה 'פני מנחם'
בספה"ק תורת המגיד למגיד ממעזריטש זיע"א על הפרשה הבאה של
אותו שבוע.

מערכת 'דבר אמת' שוקדת מיד על תימלול כתיבת ועריכת השיעור,
הדפסתו והפצתו לקראת שבת.

בשל המהירות הנדרשת ייתכן ולא היה סיפק לערוך להגיה ולבקר את
הדברים כל צרכם בדקדוקי לשון כדאוי לעניינים עמוקים שבאלה,
ושגיאות מי יבין

~*~

טעמו ודאו כי טוב ה'

הצטרפו גם אתם למבקשי ה' בלימוד השבועי בספה"ק אשר הפליגו
הקדמונים במעלתו וכוח השפעתו לטעת אמונה ויראה. השיעורים
נשלחים ומתפרסמים מידי שבוע גם במערכות התורניות קול הלשון /
בינינו ועוד

~*~

קריאה של חיבה למתנדבים בעם ליקח חבל ושותפות בהוצאות
השבועיות הנכבדות
-ניתן לקחת שבוע מסויים לדגל שמחה או יא"צ וכיו"ב-

בברכה

מערכת דבר אמת

שיעור בתורת המגיד - פרשת וארא

ושמי ה' לא נודעתי להם' - הטעם שמושה רבינו זכה לשם הוי"ה ושנתנת התורה על ידו

והנה מבין השיטין נראה מדברי רבינו שהחלל שהיה לולא האותיות, לא היה זה מצד העדר, אלא מצד אור נעלה ביותר שלא היה ניתן לסבלו, אור של גדלות הבורא הנעלה כל כך שלא היה שום נקודת התחברות למקבלים, וזה גופא הסתר. במשל חלל פנוי נעשה מהעדר, אבל למעלה חלל פנוי נעשה מרוב קטנות המקבל שאין אפשרות שישגי כלל את הבורא, אזי נעשה חלל בצדו של המקבל. ועל ידי האותיות התחיל ההתגלות, כי האותיות יוצרים איזשהו התגלות שיש בה נקודת חיבור למקבל, איזשהו בחינת אור שניתן להיתפס אליו ולהתחבר עמו. וזהו מה שע"י התורה ניתן להתחבר לקב"ה, כי היא נקודת החיבור וההתגלות עמו.

ומבואר בספרי חב"ד (מפרשי המניא פ"ד) שבדרך כלל צמצום היינו הסתרה ומיעוט האור, אבל הצמצום שבתורה אין זה מיעוט האור, אלא שכביכול כל האור האין סוף הכניס ו"דחק" את עצמו כביכול בתוך הגבלת התורה, הקב"ה שאין סוף לגדולתו ואי אפשר לתפסו "דחס" את עצמו כביכול בתוך התורה בצורה מסוימת שיוכלו לתפוס בו, זה שאנו יכולים להבין שיש בורא וללמוד

צמצום בבחי' חלל וצמצום בבחי' אותיות

'וארא אל אברהם [וגו'] בא-ל שד-י' (1) **ואיתא אורייתא וקב"ה כולא חד הוא, דהיינו מי שאינו יוכל לסבול עצם אלקותו יתברך כי אם על ידי התורה, ובאורייתא ברא קב"ה עלמא, דהיינו באותיות, שנאמר (צלאשית 6, א) 'יהי אור ויהי אור', וזה היה אצלו יתברך צמצום שצמצום עצמו יתברך באותיות וברא עלמא. כאשר אמר ה' 'יהי אור' נוצר על ידי סדר השתלשלות גם האור הפיזי של העולם הזה, אבל האמת היא שכל בריאת העולמות תחילתו מצמצום המאמר 'יהי אור', שהרי בתחילה היה 'מלא כל הארץ כבודו' ועל ידי הצמצום נוצר כביכול מקום שכביכול אין מתגלה בו את כבודו יתברך. וצמצום זה נעשה על ידי אותיות, כי המושג אות מיסודו הוא צמצום, למשל האות אל"ף יש לה צורה הן בקריאתה והן בכתיבתה וכו'. והנה ישנו הבדל בין צמצום שבחי' אותיות לצמצום שבבחי' חלל, כי הגבלה של חלל אין בזה מאומה, אבל הגבלה של אות זהו הגבלה עם חיות, האות מספרת דבר מה. ולכן התגלות הבריאה נעשתה על ידי צמצום של אותיות דייקא.**

מפי אומרה באמת בעל השמועה עומד כנגדו, התנא או האמורא או הרבי שאמרו ענין זה נמצאים כאן, כי תורת בעל השמועה זה הוא בעצמו.

וענין זה שהאדם לא נבדל מדיבורו, אין זה בפטפטי סרק ודברי הבאי, שבוזה לא נמצאת נפש האדם אלא חלקו הבהמי בלבד, ודיבורים אלו הינם כאבק הפורח שלא נשאר מהם מאומה. ודייקא כדיבורים שמדבר האדם מכח נשמתו, דיבורי אמונה דיבורי תורה ודיבורי קדושה, דיבורי אלו לא נבדלים מנשמתו.

והאמת היא שבכל דיבור נעלה כזה יוצר האדם שינוי בבריאה, כל אחד כפי מה שתפקידו לגלות מנשמתו בעולם, והארתו בעולם אכן יוצרת שינויי תפיסה בעולם לנצח, כל נשמה בדרכה איך שתפקידה לספר ולגלות שיש רבש"ע בבריאה, ודיבורים אלו קיימים ונצחיים, ומדיבורים אלו לא נבדל האדם.

ראשי ממשלה ואנשים פרטיים מחפשים להנציח את עצמם, להשאיר רושם, שיישאר מהם דבר מה, הם עושים בכל מיני אנדרטות מעשים והמצאות, אבל האמת היא שגם ההמצאה הכי גדולה והכי דרמטית [וכגון המצאת וגילוי כוח האלקטרוניקה] הרי זה דבר חולף, שהרי העולם כולו הוא עולם חולף וכלה. אבל נפש יהודית שמגלה את הרבש"ע זהו דבר נצחי שלא כלה לעולם, השינוי בבריאה שנוצר מוטבע בבריאה לנצח, ולעתיד לבוא בו 'מלאה הארץ דעה את ה'

את תורתו ולהתאחד עמו כמחבק את המלך בלבושיו (ע' מניא טס) זה גופא נעשתה על ידי הצמצום שבבחי' אותיות שבתורה, לולא צמצום זה לא היה את החידוש הנפלא הזה שלנברא יהיה שייכות ותפיסה כלשהי בכורא.

האדם אינו נבדל מדיבורו

ויבאר עוד מדרגה בצמצום הזה: וכמו שהאדם המדבר אינו נבדל מהאותיות שהוא מדבר, רק הגוף הוא נבדל, אבל לא חיותו, האדם נמצא בתוך דיבורו, שהרי מהות האדם הוא ה'רוח ממללא' שבו (מנוס גלאשית ז י), ולכן נפשו נמצאת בתוך דיבורו, וכמו שכ' היסוד העבודה במכתב 'ניצוץ מנשמת הצדיק עטוף בדיבורו', וזהו עומק דברי הירושלמי (גמ פ"א ה"ג, ה) שכל האומר שמועה מפי אומרה היא רואה בעל השמועה כאלו הוא עומד כנגדו, שאין זה ציווי על הלומד לחשב דמיון בעלמא כאילו הוא עומד לנגדו, אלא מונח בכך ענין עמוק יותר, שאכן בעל השמועה נמצא בשמועותיו (ע' ארן נצי י"א אלר מפ"ו).

וביאור הדבר, הנפש איננה "חתיכת בשר", הגוף העוטף את הנפש הוא כלבוש המתחלף, אלא הנשמה היא "רצף" ובחינת אותיות של שם האדם (ראה שיעור מוסף המגיד שמוס), וכשנשמה פלונית באה לעולם עניינה לספר כבוד ה' בעולם ולגלות את חידושי התורה השייכים לשורשה, ולכן כאשר נשארו שמועות של אותה נשמה בעולם אזי אכן נשמתו נמצאת בעולם, ואזי האומר שמועה

שביחס לכל הנביאים משה רבינו הגיע לשיא רוממות המעלה, וככתוב (דמ"ג ל"ז) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים', ומדרגת נבואה שלו היא בבחי' עצם מה שלא היה שום נברא שהשיג זאת, והאריך בזה הרמב"ם במורה (מ"ג פ"ג ל"א), על כן ניתנה התורה בכללות על ידו, מאחר שאורייתא וקוב"ה כולא חד, לכן בגלל שמושה השיג עצם אלקותו יתברך יותר מכל הנביאים, ממילא גם התורה ניתנה על ידו.

בעצם אלקותו אין חלקים

לפי שבעצם אלקותו אין חלקים, שהיא אין סוף אחדות פשוטה, וכמו כן בתורתו דאורייתא וקוב"ה כולא חד. אצלנו נראית התורה להמוץ חלקיקים, מסכתות רבות ובכל מסכתא ענפים ופרטים רבים לאין קץ, אבל האמת היא שעצם התורה היא נקודה אחת. ועל דרך מה שהגוף נראה כרמ"ח אברים ושס"ה גידים, אבל נשמת האדם שבתוך הגוף אינה כח המתחלק, אלא היא כח אחד הפועל בכל מקום בגוף כפי מהותו (ע' מיל"ד ר"פ ט"א). וכבר אמרו חז"ל (ע' גר"מ ט'): שהקב"ה מלא את העולם כשם שהנשמה ממלאה את הגוף, שגם נשמת התורה כח אחד הוא, אלא שמוחנו ושכלנו הדל איננו יכול לתפוס את הנשמה האחת שבתורה, אבל האמת היא שכל התורה כולה נשמה אחת היא מבלי שום התחלקות. וכמו כן משה רבינו שקיבל את עצם התורה לא היה צריך להתעסק עם כל הפרטים, והם היו אצלו בממילא.

ייראו כל התגלות והתגלות שכל נשמה ונשמה פעלה, חלק של נשמת פלוני כאן וחלק של נשמת אלמוני שם, זהו הנצחיות החזקה ביותר שאפשר להנציח בבריאה.

ה' אינו נבדל מאותיותיו

כן כניכול אצלו יתברך אינו נבדל מן האותיות, ואין מי שיוכל לסבול אלקותו יתברך כי אם האותיות, התחברות האדם עם דיבוריו הרי זה משל כלפי מעלה שה' אינו נבדל מאותיותיו, ה' אינו נבדל ממאמרו 'יהי אור' וכדו', וזהו הקשר שיכול להיות בין הנברא לבורא, על ידי אותו הדיבור. וזה נקרא איהו וגרמיו חד (מק"ו) הקדמה ג), וכפי שמבאר בעל התניא (אגרת הקודש ס"ג) שאצל השי"ת גם בחי' כליו מאוחדים עמו, שבמקום גבוה מאד לא רק נשמת הכלי מאוחד עם ה' אלא גם הכלים עצמם מאוחדים עמו, יעו"ש באריכות.

משה רבינו השיג ביותר את אלקותו ולכן נתנה התורה על ידו

והנה כל הנביאים ראו באספקלריא שאינה מאירה, על דרך זכויות מטושטשת, ומשה ראה במאירה, התגלות גדולה יותר, רצינו לומר שהשיג עצם אלקותו יתברך יותר מכל הנביאים, כלומר שמושה רבינו השיג את ה' יותר מכל הנבראים, אבל אין הכוונה שהשיג את עצמותו ומהותו יתברך, כי אין מציאות שנברא ישיג זאת, ואפילו מלאכים ושרפים אין יכולים להשיגו, אלא

המאחרים, אבל למה מתגלים כל מיני פרטי דיני התורה שכבר היו אף בדורות הקודמים, כחידושי ההלכות בטעויות בתפלה ובהלכות שבת וכו'. אלא שכלל שהדורות מאחרים יותר הרי הם רחוקים יותר משורש התורה, ואזי יש יותר מקום לפרטי ופְּרָטִי פְּרָטִי דיני התורה, אבל בדורות הקודמים שהיו יותר קרובים לשורש התורה לא היה מקום להתעסקות בכל פרטים אלו. ועל דרך מה שבתחילה כשאין מבינים את הסוגיא, ישנם המון פרטים, אבל כשמבינים את הסוגיא קרובים יותר לעצם הסוגיא.

כל התורה שמוותו של הקב"ה

ומבאר רבינו את ענין הנ"ל שכל התורה היא נקודה אחת בלי התחלקות, ושמהם רבינו זכה לכך, בעומק יותר:

ובל התורה שמו של הקדוש ברוך הוא, דהיינו שיש אצלנו עשר שמות שאינם נמחקין שהם כינוי להקב"ה, למשל שם 'א-ל' הוא אהבה ומדת חסד, 'אלקים' יראה ומדת גבורה, וכן בולם על דרך זה, אבל עצם אלקותו והחיות של כל השמות והמדות נקרא בשם הויה ברוך הוא. כל שם מגדיר מדה מסוימת, וכשרוצים לפעול חסד עוסקים בשם ק-ל המבטא את מדת החסד, וזהו בחי' העשר שמות שאינם נמחקין, אבל למעלה מזה ישנו את עצם אלקותו וחיותו, שזהו נשמת התורה, הפנימיות העמוקה יותר, שזהו שם הויה"ה, שם העצם, ומשה רבינו זכה להתגלות שם זה.

וזהו עומק מה שבמתן תורה נתנה כל התורה כולה במשך ג' שעות של מעמד הר סיני, ולכאורה אפילו לקרוא את כל חמשה חומשי תורה אי אפשר בג' שעות, ובוודאי לא את כל התורה כולה תורה שבכתב ותורה שבעל פה עם כל היגיעות שאנו מתייגעים בה, אלא שבמעמד הר סיני נתנה נשמת התורה שמבלי התחלקות. וזהו סוד מה שכללותיה נתנה מסיני, שקבלו את התורה כפי שהם בעצם ובשורש שממנה נובעים כל הפרטים באופן ממילא. אלא שאנו נמצאים מחוץ לעצם ושורש התורה, ואנו מתקשרים לתורה על ידי אסיפת הפרטים.

וכשם שבחור הרוצה להתחבר עם בחור שבא זה עתה מחוץ לארץ, מתחבר עמו בפרטים, ביום ראשון אומר לו שלום עליכם, וביום שני שואלו מה נשמע, וביום שלישי מציע לו לשתות, וביום רביעי עוזר לו בחדרו, עד שמצליח להתחבר ולהתיידד עמו, אבל לאחר שנהיו לחברים כבר איננו צריך לכל הפרטים של אמירת צפרא טבא ועשיית כוס תה וכו', כי כשיש את הקשר הפנימי כבר לא נצרך את הדברים החיצוניים. וכשם שהאדם מחובר עם הוריו מבלי לעשות פעולות הנ"ל.

וכמו כן בהשתלשלות הדורות רואים אנו שכלל שעובר הזמן מתגלים עוד ועוד פרטים חדשים בתורה, מה שלא נתגלו בדורות הראשונים והקודמים, ולכאורה מילא דיני טכנולוגיה וכדו' שלא היו מקודם מובן מה שדיניהם מתגלים דייקא בדורות

דהענן בחשבון של מפרע, ויו"ד דרוח קדים].

ומפני זה ספר תורה שטעה בו באות אחת במלא או בחסר פסול, כי זה הענין יחייב אותנו לפסול ספר תורה שיחסר בו ו' אחד ממלות אותם שבאו מהם ל"ט מלאים בתורה, או שיכתוב הו' באחד משאר החסרים, וכן כיוצא בזה, אף על פי שאינו מעלה ולא מוריד כפי העולה במחשבה. וזה הענין שהביאו גדולי המקרא למנות כל מלא וכל חסר וכל התורה והמקרא ולחבר ספרים במסורת, עד עזרא הסופר הנביא שנשתדל בזה, כמו שדרשו מפסוק (נמיה טו) 'ויקראו בספר בתורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא'. ונראה שהתורה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה בענין הזה שהזכרנו היה שהיתה הכתיבה רצופה בלי הפסק תיבות והיה אפשר בקריאתה שתקרא על דרך השמות ותקרא על דרך קריאתנו בענין התורה והמצוה ונתנה למשה רבינו על דרך קריאת המצות ונמסר לו על פה קריאתה בשמות. וכן יכתבו השם הגדול שהזכרתי כולו רצוף ויתחלק לתיבות של שלש שלש אותיות ולחלוקים אחרים רבים כפי השמוש לבעלי הקבלה, עכ"ל.^א

וברבינו בחיי ביאר עפ"י הטעם שניתן להישבע ע"י נקיטת חפץ, על ידי

ולהלן מבאר רבינו את ענין מה שכל התורה שמותיו של הקב"ה, ומחדש ביאור חדש בזה, ומקודם נקדים את המבואר בשאר ספרי קודש, ועפ"י נבין את חידושו של רבינו בזה:

המקור הקדום ליסוד זה הוא הרמב"ן^ב (על המורה, הקדמה), וז"ל: 'יש בדינו קבלה של אמת כי כל התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחד, כאילו תחשוב על דרך משל כי פסוק 'בראשית' יתחלק לתיבות אחרות כגון [במקום 'בראשית ברא אלהים'] 'בראש יתברא אלהים', וכל התורה כן, מלבד צירופיהן וגימטריותיהן של שמות, וכבר כתב רבינו שלמה בפירושו בתלמוד (רש"י סוכה מה. ד"ה אני וכו') ענין השם הגדול של ע"ב באיזה ענין הוא בשלשה פסוקים 'ויסע ויבא ויט', [ו]ז"ל רש"י שם: אני והו וכו' משבעים ושתיים שמות הן, הנקובים בשלש מקראות הסמוכין בפרשת ויהי בשלח 'ויסע וגו', ויבא בין מחנה, ויט משה את ידו, ושלשתן בני שבעים ושתיים אותיות, ומהן שם המפורש, אות ראשונה של פסוק ראשון, ואחרונה של אמצעי, וראשונה של אחרון, וכן בזה הסדר כולן, השם הראשון והו - וי"ו של ויסע, ה"א דכל הלילה, וי"ו דויט, ושם השלשים ושבע הוא אני - אל"ף דמאחריהם, ונו"ן ראשון

א. ורמזו בזה"ק בכמה מקומות, והמהרש"א (ה"א ברכות כא. ד"ה מנין) כ' שכן כתוב במדרשות, ואולי כוונתו לרמזו בזה"ק, כי לפנינו ליתא מדרש מפורש הכותב כן.

ב. ובחתימ סופר בפרשתן (ו' כח, משנת תקס"ב) כ' על פי זה דבר נפלא ביותר, וז"ל: 'זיהי ביום דבר ה' אל משה בארץ מצרים', זה הפסוק נראה כמיותר. עוד להלן אמר משה 'אני ערל שפתים', קשה מדוע

אלא שאין בנו כח לדרוש, וביאר הגר"ח מוואלוז'ין זי"ע דהיינו צירופי התורה כפי שהיא בשרשה, שהוא כח חיות העולם, וממילא יש בה הצירופים שעל ידם יכולים להחיות מתים, ובכוונה התורה ניתנה שלא כצירופיה, כדי שלא כל אחד יטול את השם ויחיה מתים. וזהו גם הטעם ש'אין מוקדם ומאוחר בתורה', שהתורה נכתבה שלא כסדרה מחמת טעם הנ"ל.

שאוחרים ספר תורה, כי שבועה היינו בשמו של הקב"ה, ובהחזיקו ספר תורה שהוא שמו של הקב"ה הרי הוא כאילו נשבע כמו של הקב"ה, ועל דרך זה המחזיק מצוה שהוא מן התורה גם כן נחשב כנשבע בשמו של הקב"ה.

ובספרי (סאזיט טז) איתא 'אין לך פרשה בתורה שאין בה להחיות מתים

חזר וסרב אחר שכבר הזכיר זה לפני ה' וה' חפץ לשלחו על כל פנים. עוד להלן (ו ב) 'אתה תדבר את כל אשר אצוך ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו', קשה טובא, דהיינו 'כל אשר אצוך' היינו ושלח בני ישראל מארצו, ואם כן מאי טעמא שינה לשונו [ש]גבי משה אמר 'כל אשר אצוך' וגבי אהרן אמר 'ושלח בני ישראל מארצו', והיה לו לומר בקיצור אתה תדבר אל אהרן והוא ידבר אל פרעה.

ואחשוב אני, בהקדם כי כל התורה שמותיו של הקב"ה יתברך שמו, והנה בעמדם לפני פרעה לעשות כל הנפלאות הגדולות האלו, היה צריך שיזכיר משה רבינו עליו השלום בקדושה ובטהרה אותם שמות היוצאים מאותן המלות בעצמם, כגון מתיבות 'ושלח בני ישראל מארצו' יוצאים שמות פלוני ופלוני, אלא שנתגשמו ונתלבשו באותן המלות שהמובן שלהם 'שלח עמי ויעבדני', וכהאי גוונא, ומשה רבינו עליו השלום לעוצם קדושתו ולהיות שכינה מדברת מתוך גרונו היה האותיות יוצאים מסודרים על פי כוונתו באותן השמות הקדושים, ולא היה אפשרי שיבין מהם פרעה סדר צירופם 'שלח עמי', אלא שיצאו מפי משה לאהרן ואצלו נתגשמו ונתלבשו והבין אהרן שצריך לצרפם בזה האופן, והיה דבורו של משה פועל תוכן הענין להתיש כח הקליפה ולהכותו בכל מכה על פי הזכרת שמות האלה, ואהרן היה פועל להבין לפרעה גשמיות הענין.

וזהו 'ביום אשר דבר ה' אל משה במצרים', שזה מרמז על דבור הנפלא שהוא אשר שם דברו בפיו באופן היותר קדוש, אמר משה 'אני ערל שפתים', פירוש שפתי הגשמיות ערלה מלהבין לפרעה כפי קדושת הנבואה הזאת. והשיב לו הקב"ה 'אתה תדבר כל אשר אצוך' צירופי השמות ממש, 'ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח בני ישראל מארצו', פירוש מאותן הצירופים ידבר הוא אל פרעה ושלח בני ישראל מארצו, והבן זה, וק"ל, עכ"ל.

כשאנו שומעים דברי החתם סופר האלו אנו מצחקים על פרעה, כמה מגושם היה שלא היה יכול להבין צירופי השמות, אבל בדקות גם אנו נמצאים באותו מקום, מחמת כחי' פרעה אשר בתוכינו, שהרי בכתבי האר"י נתגלו הרבה צירופים, ואין לנו שום שייכות לזה, ורק כספרי החסידות מלבישים זאת ומבארים זאת בשפה המובנת יותר בעולם הזה רק אז מתחיל להיות לנו שייכות לזה, אם בספרי בעל התניא ומאור עינים, ואם בספר שפת אמת שהלביש בדבריו עוד יותר את סודות וחכמת האמת.

שזהו ענין לימוד תורה לשמה, שבלימוד הנה הוא נדבק כביכול בעצם כבודו יתברך שמו, יעו"ש. וברמח"ל גם האריך לבאר שככל שהאדם מזדכך יותר בהכנתו קודם שמתחיל ללמוד זוכה עי"ז לקבל יותר את הארה הרוחנית של כל אותם השמות, וזה משפיע ופועל על האדם יותר. ורבי ייב"י (פי ואתמק) האריך לבאר שההשפעה משמותיו של הקב"ה יכולים להתקבל רק אצל מי שהוא בעונה ובביטול, כי על בעל גאווה אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם (טו"ט ט), ואין יכולים להתגלות לו שמותיו של הקב"ה.

והצד השווה שבכל ספרים הנ"ל שבחי' כל התורה שמותיו של הקב"ה היינו צירופי תיבות שעלים הנסתרים מאתנו. אבל רבינו מבאר ענין זה באופן נוסף ומחודש:

והנה כל התורה מדברת בשמו [נראה דצ"ל: בשמותיו] של הקדוש ברוך הוא, למשל חלק אחד מדבר ממדת אהבה, איך לאהוב את הנורא יתברך, ומספר איך אהבו אותו האבות והלכו עמו בתמימות וסבלו כמה ביוזנות בשביל אהבתו. ומספר כמה מעשיות שעשו שהוא לכאורה נראה שהיה לצורך עצמן, כל מעשי האבות בעולם, הנה לבד הסוד שבהן, שיש לכל פרשה סודות פנימיים, ולדוגמא המבואר בזוהר (ט"ו ט"ז) 'והנה שלשה אנשים נצבים עלי' (נלשית י"ג), מאן אנון שלשה אנשים, אלין אברהם יצחק ויעקב דקיימי עליה', וע"פ פשט הלא מיירי עוד קודם לידת יצחק, אלא סודות פנימיים בזה, אולם לבד זאת גם

ובשבלי הלקט (ס"ח ט) כתב 'מצאתי הטעם לגאונים צ"ל, מפני מה מקדישין [פי' אומרים קדיש] במקום שדורשין שם פסוקים, לפי שאין כל תיבה ואות שבתורה שאין שם המפורש יוצא מהן, מה שאין אנו יודעין, לכך נהגו לקדש', כלומר, שבאמת בכל תיבה ואות בתורה נעשה יתגדל ויתקדש שמה רבה, שם המפורש יוצא, ולכן אומרים הקדיש לאחריו. וכ' שזהו גם 'מה שנהגו לומר קדיש אחר פסוקי דזמרה'. ובגמ' (מ"ט ט"ז) 'מנין לברכת התורה לפניה מן התורה, שנאמר (דברים ל"ג) 'כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו', וצ"ב היכי משמע ליה ממקרא זה שצריך לברך ברכת התורה לפניה, ומבאר במהרש"א (ט"ו ט"ז), וז"ל 'מצאתי כתוב דהכי משמע ליה ברכת התורה, 'כי שם ה' אקרא' דהיינו כשאני קורא בתורה שהיא כולה שמות של הקדוש ברוך הוא, שכל התורה באותיותיה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא כדאיתא במדרשות, וק"ל, עכ"ל.

והעבודה המוטלת על האדם בכך, מבוארת מבעל התיניא (לקוטי מו"ק ואתמק. ט"א) ובשפה המובנת יותר לאנשים כערכנו בספר שפת אמת (נלשית מ"ו), וז"ל: 'איתא כל התורה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, והענין הוא, כמו שהשם הוא להיות נקרא האדם על ידי שמו, כמו כן בני ישראל קוראין להקב"ה בכח עסק התורה, וכפי מה שעוסקין בתורה לשמה ומתקרבין אל הקדוש ברוך הוא כך מתגלין הארת שמותיו של הקדוש ברוך הוא, עכ"ל. ובבב"י יששכר (תשרי מאמר ד סוף דרוש יד) פירש

בן שאר הנביאים, שלא השיגו עצם אלקותו יתברך כי אם על ידי המדות והכינויים, כל נביא השיג את אלקות לפי מדה מסוימת ושיוך מסוים, והכינוי הוא פרט, על דרך כשרואים גבורת אדם קורין אותו גיבור, וכשרואים חסדו נקרא גומל חסד, וכן כולם קורין אותו בשם המדה שיש בו בפרט, וכשמשיגים רק כפי הפרט אין משיגים את עצם האדם, ולדוגמא אדם שהוא גם חסדן וגם גיבור, כאשר משיגים את גבורתו אין משיגים את עצמו שהוא גם חסדן, אלא רק מתחברים למדה שמתגלית עתה. וכן הנביאים כל אחד על ידי איזה מדה שהשיג עצם אלקותו יתברך על ידי אותה מדה לבד ובאותה מצוה [נדצ"ל: מדה] לבד דיבר עמו הקדוש ברוך הוא, מה שאין בן משה רבינו עליו השלום שהשיג על ידי שם הוי"ה שהוא חיות וכללות הבל, על בן התורה כולה כללים ופרטים, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש וכו' ניתן על ידו, ודי למבין. כי הרי מה שתלמיד ותיק מחדש זהו מהרבש"ע, אנו מדמיינים שאנו יושבים וחושבים ופתאום נופל לנו רעיון חדש מעצמינו, אבל האמת היא שהרבש"ע הוא זה ששולח את חידוש התורה בתוך מוחו של האדם, [אלא שיש בזה איזושהו נקודה של בחירה דקה מן הדקה שאין האדם יכול כלל לעמוד עליה כמבואר בדברי השפת אמת (לקוים, ממנזר ל"ט סלול)], ומאחר שמה רבינו יש לו חיבור לנשמת הספירות ונשמת התורה, ממילא יש לו את כלליות התורה ובכללה את כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש.

לפי פשוטו, גם בן סיפר להראות שגם בזה היו אוהבים להבורא יתברך, לפי שנעשה הכל בדחילו ורחימו, גם עבודת ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים (בלש"ט טו י) נעשה זאת בדחילו ורחימו, ועל דרך המבואר במדרש (בר"י סד ג) 'שכון בארץ' (בלש"ט טז ט) שכן את השכינה בארץ, כדי שימציא להם צרכיהם ויוכלו לעבוד הבורא, ונרמו בזה אהבת הבורא. וגם כל הנסים שעשה למענם והראה לנו אהבתו אותם, וגם בן קיצר בתולדות עשו, והאריך בתולדותיהם ומאורעותיהם של בני ישראל מחמת אהבתו אותם, הכל נכלל בשם א-ל בנובר. כלומר, שכל הפרשיות העוסקים בענין אהבה מגלים את שם ק-ל השייך למדת החסד, וחלק אחד מדבר מנבורות הבורא ית', לכאן הכוונה לפרשת שמות וארא, גלות מצרים והמכות למצרים, וכן בתפארתו ונצחוננו וכן כולם, הכל יש להם שמות. לכן אמרו רז"ל (רמב"ן ע"ט, סקמ"ט) כל התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, דהיינו מדותיו של הקב"ה.

משה רבינו השיג שם הוי"ה ושאר הנביאים שאר השמות

ולבן משה רבינו עליו השלום שהשיג עצם אלקותו יתברך, שהוא החיות של כל השמות, ושם אין חילוקים והכל אחדות פשוטה, משה רבינו השיג את נשמת הספירות, המקום של החיבור הנעלה ביותר, שבו אין שום התחלקות ושום הגבלה, לכן כל התורה בכללותיה ניתנה על ידו. מה שאין

אולם בדברי רבינו מבואר ענין זה באופן אחר: דהיינו, אם הוא מתראה לפני הקב"ה באמת כמיפה סרוחה, שידוע שהוא מצד עצמו מוכן לכל חטא ועון (שפם אמת נפרשטן מל"ב) ואין לו שום מציאות וכח עצמי, כך הקדוש ברוך הוא מצמצם את עצמו לפניו כדי שיוכל לסבלו, אתה מתראה כקטן אני יתגלה אליך בקטנותך, אבל כשהוא מתראה בגדלות, שאומר אני עשיתי ואני הצלחתי וכו', מן הראוי שגם הקדוש ברוך הוא מראה את עצמו לפניו בגדלות, הקב"ה גם מתגלה אליו בגדלות, כמה שהוא יתברך גדול, ואזי אין לו שום שייכות לה', מאחר וגדולת הכורא יתבר אין כל בריה יכולה לסבלו כי אם על ידי צמצום הרבה בנודע, וכנ"ל (ריש המאמר) שכדי להשיג את ה' נצרך צמצום שבבחי' אותיות. ולפי זה מה שכל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם (שטס ה), אין זה רק מפני שאין מתאים שהקב"ה יתגלה לאדם זה, אלא מאחר שהוא מתנהג בגדלות אזי הקב"ה ג"כ מתנהג עמו בבחי' גדלות, שבאופן זה לא ניתן כלל להשיג אותו יתברך, וזהו מה שהשקיעו רבות בעולם החסידות שיהיה לאדם ביטול עצמי ושיידע האדם שאין לו מאומה מעצמו, גם בעבודת ה', והכל הוא רק ממה שהקב"ה נוטע ונותן באדם, כי רק עי"ז הקב"ה באמת יתגלה לאדם. וזהו 'ועשית שנים ברובים' (לקמן כ).

כאשר האדם מקטין את עצמו

הקב"ה מתגלה אליו

והנה נאמר אצל אברהם אבינו עליו השלום (בראשית טו, ב) 'במחזה' לשון מראה כלומר ראי שרואה הפרצופים, וכמו שהאדם מתחזה לפני המראה, כן הפרצוף שבמראה מתחזה אליו, כן כביכול אצל הקדוש ברוך הוא, כמו שהאדם מראה את עצמו לפניו יתברך כן הוא יתברך מתראה אליו, והוא אחד מיסודות החסידות המבוארים בספרי תלמידי המגיד, שאיך שהאדם ניגש לעבודת ה' כן ה' מתגלה אליו, וכן כתב בתורת חיים (פסוקים למ), וז"ל: 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו' (דניס ד ז), נראה לפרש דהכי קאמר 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו' כדמיון קרובים רבים, לפי שיש כמה מיני קורבה, יש מצד התולדה כאב ואם, יש מצד החתנות, ויש מצד החיוב כמלך על עבדיו וכרועה על הצאן, והוא יתברך קרוב לנו בכל מיני קורבה הכל לפי התפלה והצעקה אשר אנחנו קוראים אליו הוא עונה אותנו, עכ"ל. קרבת הקב"ה הינה כפי אופן התקרבות האדם אליו, כמה שהאדם פותח לה' כך ה' נפתח אליו.

ובעינינו הגשמיות נראה שהכוונה שכמה שהאדם "מתאמץ" ו"עושה" עבור הקב"ה, כן הקב"ה עושה בעבורו,

ג. כאשר האדם באמת מגיע לשפלות שמצד עצמו לא מגיע לו מאומה אזי הוא כבר איננו מחכה להתגלות ה', מאחר וידוע שאין הוא ראוי לכך, ואילו אדם שמצפה ומייחל מתי כבר הקב"ה יתגלה

ובמאור עינים (גדלות ה"ט, גלות) כותב יסוד זה מהמגיד בהרחבה, וז"ל: האדם המדבק עצמו לבורא ברוך הוא לשרשו על ידי התפלה והעובדות צריך גם כן שיהא בו בחינת צמצום, לצמצם את עצמו במדת קטנות, כי אם יחזיק בגדלות אם כן יתעורר למעלה גם כן גדלות, ואי אפשר לירד לזה העולם כי אם על ידי קטנות דהיינו צמצום, וכל עיקר עבודתינו להמשיך השפעה במדריגת תחתונים, וכתוב (משלי טו, ה) 'תועבת ה' כל גבה לב', ואם כן אם יש לו גבהות אזי אין בתפלתו ובעבודתו הבורא ברוך הוא, מחמת שהוא היפך הרצון כאמור. וזה שאמר מורי ורבי [המגיד] כי האדם הוא כמו מראָה, כמו שמראה בעצמו כך מתראה למעלה, אם בגדלות הוא מעורר למעלה בגדלות ואי אפשר להאיר לעולם גשמי כזה, והבן. רק אחד משמונה שבשמינית הותר לתלמיד חכם, והוא גם כן עבדות הבורא, דהיינו מפני כבוד התורה, וצריך לזה דעת זכה וברורה שלא יהא לצרכו בשום אופן, כי דבר זה השיג משה רבינו עליו השלום בשלימות, ולכן זכה להיות ממוצע בין ה' ובין אומה הישראלית, שנתפשט מגופניות ולא היה בו רק אותו ניצוץ חלק ה', ולכן נקרא עבד ה', שבא במדריגה שיכול להקטין את עצמו מאוד בצמצום בחינת עבד, לכן זכה לכל

(יט), שהם אפי זמרתא כרביא, דהיינו שתגרום על ידי מעשיך וענוותנותיך, עד שגם הקדוש ברוך הוא כביכול יצמצם את עצמו ויראה אליך בקטנות.

ומביא משל להבין זאת מעט יותר: כמו האב שרואה את בנו משחק באגוזים, או שאוהב קולות וצפצופים וכדו', אז מחמת אהבתו משחק הוא גם כן עמו, הגם שאצל האב נראה זה מעשה נערות וקטנות, אף על פי כן מחמת אהבתו לבנו שיקבל תענוג, מצמצם את שכלו ושורה בקטנות שיוכל הקטן לסבול, אבל אם היה מתנהג האב עמו לפי שכלו, לא היה הבן יכול לסבול ולא היה האב מקבל תענוג ממנו, ודי למבין. ואל לו לאדם לחשוב שאם כן ביכולתו לרדת עד שאול תחתית, ואזי גם שם הקב"ה ירד לשחק עמו באגוזים, כי משל הנ"ל נכון דייקא כאשר הבן קטן הוא ומשחק באגוזים בהתאם לגילו, אבל אב שרואה את בנו הנער אחר גיל בר מצוה משחק באגוזים, אין הוא מתיישב לשחק עמו, אלא קורה לפסיכולוג שיבדוק מה קרה עמו, או שגוער בו וכו'. על האדם לעסוק ברוחניות כפי מדרגתו, ואף שזהו מדרגה נמוכה, מאחר שזהו המדרגה הנדרשת ממנו, מקטין הקב"ה עצמו אליו ומתגלה אליו כפי רמתו.

אלי, ומתמיה איך הקב"ה עדיין לא התגלה אלי... סימן הוא שלא הכיר בכך שבאמת לא מגיע לו מאומה. [והרי זה ע"ד ההלצה שאחד דרש כבוד, ולימים עבד על מדת הענוה ודרש עוד יותר כבוד, מאחר שחוצץ מכל המעלות שיש לו - יש לו גם את מעלת מדת הענוה...].

וזהו לעתיד לבוא הקדוש ב"ה מוציא חמה מנרתיקה (ע"ז ג ט), כי ידוע 'כי שמש ומגן ה' אלקים' (תהלים פד יג), וביאר רבינו (מורה המגיד ר"פ ואלה), וז"ל 'וידוע כי שם הוי"ה נקרא שמש, וזהו שכתוב כי שמש ומגן הוא הדמיון כמו ה' אלהים, רצונו לומר כשם שאי אפשר להסתכל בשמש מגודל אור בהירתו אם לא על ידי מגן ומסך המבדיל, שהוא המגן בעד אור השמש שיוכלו להנות מאורו, כך הוא שם הוי"ה ב"ה שאורו רב מאוד מגודל אור בהירותו, אור החסד והרחמים שבו, אם לא היה לאורו הגדול מסך המבדיל, לא היה העולם יכול לקבלו, לכך הוצרך לצמצמו

המעלות, ולא שבחה התורה אותו כי אם במדת הענוה כאמור 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם בכל ביתי נאמן' וגו', כי זה המביא לכל, עכ"ל.

והחווה מלובלין (דגני אמם, ואממן) גם כן מביא יסוד זה המגיד, וכי 'בים נראה יתברך כבחור, ובמתן תורה כזקן' (פס"ר נא, ו), שמעתי משם הרב המגיד מראוונא רבי ר' בער ז"ל, שודאי אין לו גוף, כי אם שהם היו עדיין כמו נער ובחור בדביקותו יתברך, נראה להם כבחור ובמתן תורה [שהיו] כבר כראוי בדביקותו ית', נראה להם כזקן, עכ"ל.

ד. ומבאר החווה מלובלין בזה שייכות 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' להמשך הכתוב 'כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' אליכם בחורב מתוך האש' (דברים ד טו), וכי 'ידוע שדרשו רז"ל מזה לשמור בריאותו, וצריך להבין הנתינת טעם על זה 'כי לא ראיתם כל תמונה', ומבאר ע"פ הנ"ל, ד'הנה אם השם יתברך היה נראה להם בדמות, היה משמע כמו שהוא יתברך נראה לעולם במה שיש בזה עולם בדמות, כן כשאנו מתדבקים בו יתברך צריך להתדבק כמו בעולם עליון בלא גוף כלל, [ו]היה משמע שלא לשמור בריאותו, כי טוב לעבדו בלא גוף כלל כי אם ברוחניות כמו בעולם עליון, אבל מאחר 'שלא ראיתם כל תמונה' נמצא שגם לעולם עליון הדביקות הוא כמו בעולם הזה בגוף, ולא דווקא כמו בעולם עליון, ודו"ק. עכ"ל. כלומר שהכתוב 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם' בגלל שלא ראיתם כל תמונה, שהיות שגם מה שנדמה עליהם במתן תורה כזקן היה זה רק מחמת שכך הם הכינו עצמם מול ה', ובעצם אין כלל שום תמונה למעלה והכל הוא רק השתקפות האדם למטה, אם כן אין הבדל בין עבודה במדרגה רוחנית גבוהה לעבודה בשמירת הגוף התחתון, ומצד זה יש לשמור על גוף התחתון. [ויש להעמיק בביאור דבריו, ואכ"מ].

ומסיים, 'ומה שכתוב קודם (שם פסוק יב) 'קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים וזלתי קול', לכאוי 'זולתי קול' הוא מיותר. אך דהנה כתיב 'רואים את הקולות' פירשו רז"ל רואים את הנשמע, שראו האותיות, וזה 'לא ראיתם כל תמונה זולתי קול', פירושו, תמונת קול, לפי זה לזה צריך שלא לחוש על בריאותו להתפלל בכת, ודו"ק. עכ"ל. כלומר, מאחר שכל מה שצריך לשמור על הגוף הוא מחמת כי לא ראיתם כל תמונה, אבל קול דברים אתם שומעים, אם כן בקול התפלה אין צריך לחוש על הבריאות. והוא חידוש. ומעניין, שבאמת מצאנו אצל צדיקים שהיו חולים שאף ששמרו על בריאותם אבל בתפלה זרקו את כל החשבונות והתפללו בכל כוחם, ומקור גדול להנהגתם זו בדברי החווה.

הבורא יתברך, שהוא חכמה, כמו שכתוב (איוב כח, כח) 'הן יראת ה' היא חכמה', דהיינו שרואים תמיד כח הפועל שבהם ואלולי כח הפועל היו אפס ואפס, אם כן מה הוא נגד כח הפועל, אינו רק אין, על כן יש לו כוונה דהיינו יראה.

תערובת זו של יראה חכמה וענוה ההולכים בנשימה אחת מקורה כבר בחז"ל, במסכת דרך ארץ (פרקי בן עזאי פ"ה ס"ה) שלשה דברים שקולים זה כנגד זה החכמה והיראה והענוה, ובתוספות (ע"ז כ: ד"ה ענוה) על דברי הגמ' (סג) ענוה גדולה מכולם 'והקשה ר' יהודה מפרי"ש דאמרינן במדרש שלשה דברים שקולים זה כזה יראת חטא חכמה ענוה, וי"ל דהכא קאמר דלא סגי' להא בלא הא, יראה בלא חכמה וחכמה בלא יראה, ושתייהם בלא ענוה וענוה בלא שתייהם', עכ"ל. וכן כ' התוס' (יבמות קג: ד"ה המסוליים) על מה דא"י במדרש (שהש"ר א ב ט) 'מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליי'תא דכתיב (תהלים קלא י) 'ראשית חכמה יראת ה'' וכתיב (משלי כג ד) 'עקב ענוה יראת ה'' וגו', והא דאמר במדרש (סג וזך לך) ג' דברים שקולים זה כזה חכמה יראה ענוה, אומר ר"י דשקולים היינו דהא בלא הא לא סגי, אבל ענוה גדולה מכולן, עכ"ל.

וביאור הדברים, חכמה היינו התבוננות הבנת וידיעת האדם, וראשיתה יראת ה', כי חכמה המנותקת מיראת ה' היא חכמה בלי ראש, [והוא אחד מהדברים הכי מסוכנים], כי כאשר האדם מתבונן בענייני

ולהגבילו בשם אלהים שהוא המגן, כנזכר, עכ"ל. (וע"ע תניא שער היסוד והאלמונה פ"ד). אולם לעתיד לבוא יתגלה שם הוי"ה מבלי כיסוי, וזהו מה שלעתיד לבוא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, שיוכלו להשיג שם הוי"ה מבלי המגן של שם אלקים.

וזהו 'לא ישב בקרב ביתי עושה רמיה' (תהלים קא, ז) שהם גסי הרוח, וכתיב 'אותו לא אוכל', לפיכך אינם יכולים לסבול אלקותו יתברך כי אם על ידי כינוים, והוא שם אלקים, ולכן לעתיד לבוא הרשעים הגויים נידונים בה, שלא יוכלו לסבול התגלות נעלית זו, אבל ישראל כתיב בהו (סלימות, סליחה פב) 'כי קטן יעקב ודל', וכן 'דוד הקטן' (כא שמואל א' יז ד), דהיינו שמקטינים את עצמם ויכולים להשיג אלקותו יתברך בלי מסך ומגן, לכן צדיקים מתעדין בה' שיכולים לסבול, אבל אומות העולם שהם בגדלות, אינם יכולים לסבול והם נימוקים. לעתיד לבוא בעת התגלות הגדולה הזו, מי שלא היה בבחי' מקטין עצמו, לא היה לו את נקודת הביטול וההרגשה שהכל מהבורא, יישות זו זהו בחי' אומות העולם, ולכל אחד נקודת העצמיות הדקה מן הדקה תפריע לו במדת מה להתעדן בהתגלות נפלאה זו, ועל ידי בחי' נידונים בה תזדכך ותתברר גם נקודת העצמיות והיישות של כל אחד, מה שאין כן מי ומה שהוא בבחי' כי קטן יעקב ודל' יזכה מיד להתגלות זו.

חכמה יראה ענוה

והנה הגורם הגדול לישראל שהיו בקטנות - הוא מחמת שהם דבוקים ביראת

ביטולם של אברהם דוד ומשה

והנה בצדיקים עצמם מצינו חילוק, אברהם אמר (בראשית יב, כז) 'ואנכי עפר ואפר', דוד אמר 'ואנכי תולעת' (תהלים כג, ו), שהם מציאות מה, עפר ואפר למרות שהוא ביטול עצום אולם בכל זאת יש דבר מה, עפר ואפר שביכולתם להצמיח, ותולעת הוא ממין החי, אבל משה רבינו עליו השלום אמר (לקמן טז, ו) 'ונחנו מה', והיה בעניו בעיני עצמו, כמו שכתוב (צמדנר יב, א) 'והאיש משה עניו מאוד' וגו', וכפי שמעידה התורה שמישה רבינו היה העניו מכל האדם אשר על פני האדמה, ביטול של בחי' מה שאין לו שום דבר עצמי הוא נעלה יותר מביטול דעפר ואפר וביטול דתולעת ומבואר בספה"ק שמדרגת משה יכלה לבוא רק אחר מדרגת האבות, לבן נתגלה אליו עצם אלקותו יתברך, מה שאין בן כל הנבראים לפניו ולאחריו.

ובן כל אחד מהצדיקים, כל מה שנתדבקו יותר ביראה, דהיינו חכמה, היתה השגתו יותר, ויעקב שהיה המוכח שנאבות ככתוב במדרש (צ"ד טו ב) שהיה בחור שבאבות ונתדבק ביראה, כמ"ש (בראשית לג, ח) 'ויירא יעקב' וגו', וכתוב (שם לב, א) 'כי בן זקונים' ותרנום אונקלוס ארי בר חכים, וכל מה שקרה ליעקב קרה ליוסף, נמצא שגם הוא היה מתדבק לחכמה, דהיינו יראה המקמנת בעליה, על בן אמר (שם לב, ב) 'יש לי בל', דהיינו שמסתפק במה שיש לו, לפי שהוא במדרגת החכמה שהיא מדרגת אין, והאין אינו מתאווה לכלום, אין לו שום צורך

עולם הזה באופן מנותק, הוא חוקר ומבריק ממיציא ומפתח המון דברים, אבל הוא לא מגיע לחכמה האמתית והראשונית, חכם מנותק מגיע לשרשי הדברים אבל אינו מגיע לשורש של שרשי הדברים, הוא נעצר לפני שהוא מגיע לשורש הדברים, והרי זה חכמה בלי ראש, וכדרכם של מומחים גדולים היודעים את חלקיקי האטומים ושורש כל הדברים, וכאשר שואלים אותם "איך האטומים אינם מתפרקים? מי מחזיק אותם?" תשובתם 'זה כבר לא מדעי', כי אמתיות חכמת כל הדברים מחייבת שישנו בורא שברא את כל הדברים והוא המקיימם מהווים ומחזיקם, אבל כאשר מגיעים למסקנא זו הרי זה מחייב, זה מחייב לעבוד את ה', ומאחר ואינם רוצים להיות בחיוב זה תשובתם בפיהם 'זה כבר לא מדעי' ועי"ז הם מנתקים את החכמה מראשית חכמה. וכדי לבוא לראשית חכמה נצרכת יראת ה', ואזי זוכים לבוא לנקודת הביטול לרבש"ע, לאין, וזהו על ידי יראה, כי היראה היא הפתח לחיים הרוחניים. והיראה היא רק עקביים של הענוה, כי יש הרבה מדרגות בביטול לה'.

וענין הבושה היא היראה הפנימית, כמבואר בתניא שיש יראה חיצונית, ובפרי הארץ כ' שזהו יראת העונש מרצועה לאלקאה, אולם ישנה יראה פנימית מזו שזוהי יראת בושת הבאה מבושת האדם מגדלות הבורא, ובפרי הארץ כ' שצריך להתחיל כל יום מיראת העונש ומשם לעלות עד הפסגה של יראת בושת.

עצמי ומבוטל לגמרי, הוא יודע שהוא כלום ולא חסר לו מאומה מעולם הזה, מה שאין בן עשו שאמר (שם, ט) 'יש לי רב' לשון גדלות, על בן נאמר בו (שם לו, לג) 'זימלוך וימת', 'זימלוך' זהו ביטוי לגדלות הבאה מאי חיבור לרבש"ע ועי"ז 'וימת' כי לגדלות אין קיום, ורצונו לומר שהורידוהו מגדולתו, דהיינו מחמת גדלות. וכלול בדברי רבינו סוד שבירת הכלים הרמוזים בעניין מיתת המלכים, וכידוע שכל הניסיונות הבאים על כל אחד שורשם משבירת הכלים הרמוז בזימלוך וימת, שד' המלכים היינו ז' המדות שכל אחד היה בבחי' אנא אמלוך, חסד עד הסוף מבלי נתינת מקום לשום מדה אחרת, גבורה עד הסוף בלי לתת מקום לשום מדה אחרת, ולכן 'וימת', כי אין יכולת להחזיק במדה אחת מבלי התכללות, וכל הניסיונות בכל הדורות הכל בא משבירה ומיתה זו, מגאווה וקטנות. אבל כאשר האדם מתבטל לה' ויודע שהכל מאתו יתברך, אזי כל המדות מתאחדים וכלולים אצלו ומצליח לעמוד בניסיונותיו, אבל בלי ביטול כל מדה הסוחבת וגוררת את האדם הוא נסחב ונגרר אחריה מבלי יכולת לעצור עצמו, מה שאין בן מי שבטל לה' יודע שלא מגיע לו מאומה, ובעת ניסיון יכול לעצור לרגע של התבוננות מהיכן ירק זה חי, מי שלחו אלי ועבור מה, כפי שהאריך רבינו שליט"א בזה עתה (פעוטה שלישית שמות מפ"ד), ומובן שאין זה רק "היכי תימצי" איך לעמוד בניסיון, אלא באמת רגע התבוננות זו מתקן את כל השבירה, ומחזיר הדבר לרשו.

והנה הגם שהחזיקו האבות עצמן במדה זו, אף על פי בן כתיב ביעקב (שם כה, כז)

ומקטים עצמו זוכה להתחברות לרבש"ע, על ידי אלקים זוכים לציון, וזהו 'אלקים יושע ציון' (מהלל סט, לו), כי מדת אלקים מביא למדת ציון בנוכר.

והנה כשהצדיק מעורר את עצמו בראה, אז מתעוררת יראה ותשובה בלב כל ישראל, שכל ישראל ערבים זה בזה, והיינו מעורבים, וכמבואר בתומר דבורה שערכות ישראל מלשון עירוב, כי כל אחד יש בו חלק מכל כלל ישראל, ועל דרך מה שרואים בספירת העומר שמדת החסד כלולה מכל שאר המדות, ונמצא שבתיקון מדת החסד נתקן במדת מה גם שאר כל המדות, ועד"ז כל בר ישראל כלול מכל כלל ישראל ובתיקון חלקו מתקן את כל הכלל, והצדיקים שמתקנים את מדת היסוד מתקנים את מדת היסוד של כלל ישראל, וכמו כן כאשר הצדיק שיש לו נשמה כוללת מתעורר בתשובה מתעוררים על ידי זה כלל ישראל בתשובה, וזהו מה שצדיקים בדיבורם זוכים לעורר את שומעי לקחם, שעל ידי דיבורם מעבירים מהתעוררות עצמם לציבור, מאחר שמעורב בהם עצמם מכולם.

וזהו המשך הכתוב של 'אלקים יושע ציון' - 'ויבנה הרי יהודה': והוא יבנה עירו, לשון התעוררות, 'יהודה' - וכל ישראל נקראים על שם יהודה, כנודע. ועתה בימי השוכבים הוא העת לתקן נקודת ציון, ומציון תצא תורה, אכן עתה בא ראש חודש שבט שהוא ראש השנה לחידושי תורה, כמ"ש

'יושב אוהלים' ב' אוהלים, אוהל עליון שהיא חכמה, וגם מעולם הזה לא הניח את ידו להיות בהסתלקות כמו משה רבינו עליו השלום שהיה פרוש מאשה (שנת פו 6), ואפילו עולם הדיבור נאמר בו (לשל 7, ט) 'כבוד פה', והיו כולן דבוקות לחכמה, על כן השיג עצם אלוקותו יתברך שהוא שם הויה ברוך הוא. ומבואר בספרים שעבודת האבות היתה לשנות את העולם עצמו, ולכן היו בבחי' אהבת עולם, שבתוך הבריאה מצאו את הבורא, אבל משה רבינו היה בבחי' אהבה רבה, היה במדרגה שהיה לגמרי דבוק ברבש"ע מבלי שייכות לעולם בכלל, ונצרך בעבודה ב' הכחות, שבתחילה האדם עובד את ה' באהבת עולם, ועי"ז בא לאחר מכן לאהבה רבה, אהבה גבוהה ומרוממת יותר. וזהו 'וארא אל האבות בא-ל שדי' בפרמ, 'ושמי ה' לא נודעתי' שהוא חיות כל המדות בכלל.

והנה מדת התקשרות נקרא ציון, ציון הוא סימן, מלשון מציינים את הקברות, ירושלים נקראת ציון כי הקב"ה לקחה לסימן שממנה תצא תורה, וציון היא נקודת התחברות והתקשרות, ומבאר רבינו שענין זה מרומז גם באותיות של תיבת ציון, אותיות 'ו' ונ' היינו שנמשך המשכה מיו"ד לנ' שערים, והוא"ו הוא המשכה, והצ' הוא גם כן יו"ד נו"ן כפופה, וזהו שוב חיבור של אות 'ע' עם אות נ'. והגורם למדת התקשרות היא מדת היראה הנקראת 'אלקים', כי שם אלקים הוא שם הצמצום, ועל ידי שהאדם מצמצם

החידושי הרי"מ שהוא מבחין בין חידושי תורה שנאמרו לפני ר"ח שבט לחידושי תורה שלאחר ר"ח שבט, שהוא בניה מחדש של בחי' התורה של השנה הפרטית, ועל ידי אלקים יושיע ציון שעל ידי זה יבנה הרי יהודה' ברוחניות, ההתעוררות, נזכה גם לבניית ציון והרי יהודה בגשמיות, ויבנה ה' את ירושלים בקרוב כימינו בנין עולם.

